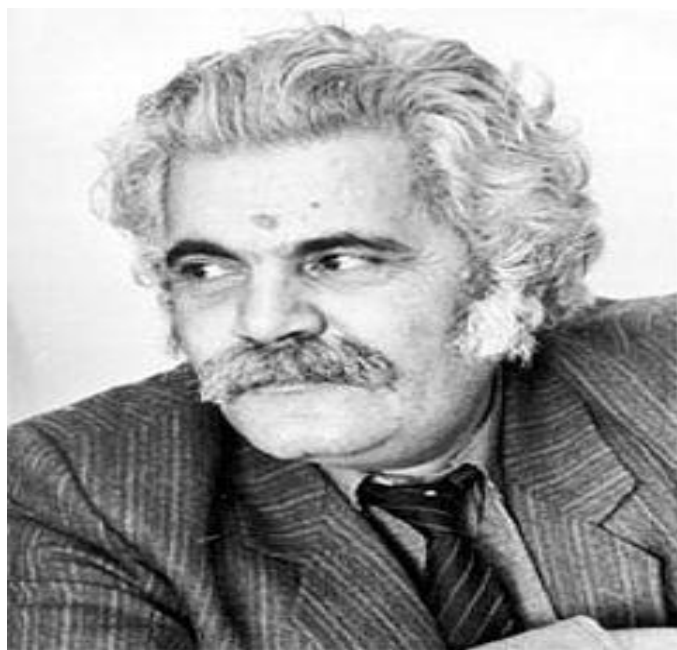

**S. VURĞUN ADINA MƏRKƏZİ KİTABXANANIN
METODİKA-BİBLİOQRAFIYA ŞÖBƏSİ**

Fərman Kərimzadə - 80

Metodik vəsait

SUMQAYIT – 2017

Tərtibçidən

Fərman Kərimzadə Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələrindən biri, tarixi əsərlərin yaranmasında xidmətləri olmuş yazardır.

Təqdim edilmiş metodik vəsaitdə Fərman Kərimzadə həyat və yaradıcılığı haqqında qısa məlumat, həmçinin, yazarın 80 illik yubileyi çərçivəsində kitabxanalarda keçiriləcək tədbirlər haqqında tövsiyələr verilmişdir.

Həyatı

Fərman Kərimzadə 1937-ci il martın 3-də Ermənistanın Vedi rayonunun Böyük Vedi kəndində anadan olmuşdur. İbtidai təhsilini orada almış (1944-1951), orta məktəbi isə Beyləqan rayonunun Şahsevən kəndində bitirmişdir (1954). Əzim Əzimzadə adına Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq məktəbində təhsil almışdır (1955-1960).

3 il İsmayıllı və Beyləqan rayonlarında orta məktəb müəllimi kimi fəaliyyət göstərmiş (1962-1965). "Yüksəliş" rayon qəzeti redaksiyasında ədəbi işçi, şöbə müdiri, məsul katib işləyib (1962-1965). Moskvada Ümumittifaq Kinematografiya İnstitutunun ssenari fakültəsinin ikinci kursunu bitirib (1965-1967). Azərbaycan Dövlət Televiziya və Radio Verilişləri Komitəsində tərcüməçi, böyük redaktor, "Abşeron", "Ədəbiyyat və incəsənət" qəzetlərinin redaksiyasında şöbə müdiri, ədəbi işçi (1966-1970), C. Cabbarlı adına "Azərbaycanfilm" kinostudiyasında kollegiya üzvü (1970-1977), "Ədəbiyyat və incəsənət" qəzetinin xüsusi müxbiri (1977-1980) olmuşdur. Şüvəlan yaradıcılıq evinin direktoru (1980-1981) işləyib.

F.Kərimzadə "Çaldıran döyüşü", "Xudafərin körpüsü" tarixi əsərlərinin, "Təbriz namusu", "Qarlı aşırım" (bu əsərin əsasında "Axırıncı aşırım" bədii filmi çəkilmişdir), "Qoca qartalın ölümü" və sair məşhur əsərlərin müəllifidir.

F. Kərimzadə 1989-cu il mart ayının 17-də vəfat etmişdir.

Yaradıcılığı

1958-ci ildə qələmə aldığı "41 nömrəli ayaqqabı" hekayəsi ilk qələm təcrübəsi olsa da, müharibənin fəlakət dolu nəticələrini təsirli bir dil ilə oxucuya çatdırır. "Son eksponat", "Toy toğlusu" hekayələri də müharibə mövzusunda, o çətin günlərin ağır-acılarından bəhs edir. F.Kərimzadə hadisələrin məntiqini tutmağı, obrazların mənəvi-psixoloji aləmini aydın cizgilərlə əks etdirməyi bacaran sənətkardır. Bu cəhət onun müharibə mövzusunda yazdığı hekayələrlə yanaşı, "Ölülər yalan danışmır", "Mis qazan", "Talada", "Ümid", "Xınalıq" və başqa hekayələrində, "Xallı maral", "Toy dəvətnaməsi" povestlərində də güclü və qabarıqdır. Povestlər işıqlı ideallar təbliğ edir, xalq malını dağıdanları, israfçıları, əliyəriləri, tüfeyli və kübar yaşayış tərzini ifşa edir.

Əsərləri

- 1.Sonuncu eksponat. Bakı: 1961,
- 2.Ömrümüz-günümüz. Bakı: 1963,
- 3.Heykəl dilə gəlir. Bakı: 1965,
- 4.Qarlı aşırım. Bakı: 1971,
- 5.Xüdaferin körpüsü. Bakı: 1982,
- 6.Çaldıran döyüşü. Bakı: 1988,

Filmoqrafiya

1. Arvadım mənim, uşaqlarım mənim (film, 1978)
2. Axırncı aşırım (film, 1971)(tammetrajlı bədii film)-əsər müəllifi, ssenari müəllifi
3. Bizim küçənin oğlanları (film, 1973)
4. Camışçılıq (film, 1966)
5. Çətimiz buludlardır (film, 1976)
6. Daş dözüür (film, 1973)
7. Dərviş Parisi partladır (film, 1976)
8. Dörd bazar günü (film, 1975)
9. Mükafat, yoxsa... (film, 1980)
10. Oxuyur Şövkət Ələkbərova (film, 1970)
11. Şah və xidmətçi (film, 1976)
12. Tütək səsi (film, 1975)
13. Tütünün becərilməsi (film, 1967)
14. Ver verim (film, 1974)
15. Yağışlı havalarda (film, 1982)

"Qarlı aşırım" - F. Kərimzadə "Qarlı aşırım"da 30-cu illərin ziddiyyətlərini, kollektivləşmə dövrünün çətinliklərini, özündən əvvəlki nəsr ustalarını təkrar etmədən tamamilə yeni ruhda əks etdirdi. Xalq qəhrəmanı Abbasqulu bəy Şadlinskiyin ömrünün son üç günü, xalqının səadəti yolunda ürəyini məşələ çevirməsi, cəsarət və qorxmazlığı, yüksək ağıl və idrak sahibi kimi tədbirli hərəkətləri, qolçomaq qiyamını öz qanı bahasına ləğv edə bilməsi yazıçının tarixi fakt və hadisələrə böyük duyum və həssaslıqla yanaşdığını, yüksək ümumiləşdirmə gücünə malik olduğunu göstərir. Kollektivləşməyə partiya rəhbərliyi, 30-cu illər komsomolunun cəsur mübarizəsi, geniş kütlənin siyasi şüur səviyyəsi, mübarizə və döyüş iqtidarı, düşmən qüvvələrin, Qəmlo kimilərin sinfi mənafeyi, fərdi-psixoloji keyfiyyətləri, köhnə dünya adamlarının törətdikləri əks etdirilmiş, təsirli və inandırıcı verilmişdir.

"Xüdaferin körpüsü" dilogiyası xalqımızın tarixinə, 500 il əvvəlki babalarımıza məhəbbət və hörmətin ifadəsidir. Oxucunu orta əsr Azərbaycan həyatının həyəcanlı səhnələri ilə qarşılaşdıran bu roman Ağqoyunlularla Səfəvilər hakimiyyətinin qovuşduğu, birincilərin ikincilərlə əvəzləndiyi dövrün, Azərbaycan torpaqlarının birlik, Azərbaycan mədəniyyətinin yüksəliş dövrünün bədii salnaməsidir. F.Kərimzadə yeni faktlar əsasında dövrün ziddiyyət və çətinliklərini, qızılbaş bayrağı altında tarixi mübarizənin məqsədini, köklərini müasirlik ruhu ilə təsvir etmiş, qaranlıq səhifələri kifayət qədər işıqlandırmışdır. "Xüdaferin körpüsü" istər yazı tərzini, istərsə də təhkiyə və dialoqlarının səlisliyi, zənginliyi ilə seçilən bir romandır, qəhrəmanlıq dastanıdır. Hər iki kitab ("Xüdaferin körpüsü" və "Çaldıran döyüşü") yüksək ideya-estetik keyfiyyətləri, güclü ictimai-siyasi məziyyətləri ilə yanaşı, quruluş, dil xüsusiyyətləri ilə də diqqəti çəkir. Zəngin bədii vasitələri oxucunu 500 il keçmişə aparır, təsvir edilən dövrün havasına daxil edir.

"**Xallı maral**" povestinin qəhrəmanı Zəkəriyyə harın zümrənin ad günləri və müxtəlif işrət məclisləri üçün bir-bir kəsdirib apardıqları xallı maralların qoruğunu dağıdır, "təbiət bu maralları o cür canavarlardan daha yaxşı qoruyar", deyə onları təbiətin qoynuna qovur.

"**Toy dövətnəməsi**" ibrətamiz sonluqla bitir: zavoddan oğurladığı bir maşın spirti xırıd edə bilməyib qamışlı gölməçəyə boşaldan baş şərəbçi Vəli özü də həmin gölməçənin qurbanı olur.

Fərman Kərimzadənin hər kiçik əsərində belə son dərəcə təsirli bir məqamla üzleşir oxucu. "**Son eksponat**"da ana qəhrəmanlıqla həlak olmuş oğlunun muzeydəki köynəyini – öz əli ilə toxuduğu köynəyi qorumağa çalışır, oğlunun sinəsini dəlib-deşən güllə yerini muzeydəki baxımsızlıqla, köynəyə güvə düşməsi ilə əlaqələndirir.

Ktəbxanalarda təbliği

Fərman Kərimzadə çoxşaxəli zəngin irsinin geniş oxucu kütləsinə çatdırılması üçün bütün mədəni-maarif müəssisələri, o cümlədən ktəbxanalər qarşısında təxirəsalınmaz vəzifələr durur. Bunun həyata keçirilməsi üçün ilk növbədə geniş və məzmunlu tədbirlər planı işlənilib hazırlanmalıdır.

Fərman Kərimzadə əsərlərinin və onun haqqında nəşr olunmuş ktəbların, eləcə də dövri mətbuat materiallarının çoxsaylı oxuculara çatdırılması üçün bütün ktəbxanalər əyani və şifahi təbliğatın: ktəb sərgiləri, ktəbxana plakatları, stendlər, söhbətlər, oxucu konfransları, sual-cavablar, biblioqrafik xülasələr, məruzə və mühazirələr və s. vasitələrdən məqsədəuyğun şəkildə istifadə edə bilər.

Vəsəitdə Fərman Kərimzadə başlıqlı **ktəb sərgisinin** təxmini sxemini verirək.

1

2

3

4

5

6

1. Başlıq:

Fərman Kərimzadə -80”

2. Fərman Kərimzadənin portreti

3. Seçilmiş əsərləri

4.Sərgidə veriləcək sitatlar:

5.Haqqında kitablarda

6.Haqqında dövri mətbuatda

Tədbir formaları

- **Oxu günü-** Kitabxanada bir günü Fərman Kərimzadə günü elan etmək. onun əsərlərini oxumaq. Oxuculara onun haqqında məlumat vermək, oxucuları ədibin ayrı-ayrı əsərləri ilə bağlı məlumatlandırmaq, oxunmasını tövsiyə etmək. Eyni zamanda oxunan əsərlərinin müzakirəsini təşkil etmək. Yəni artıq bu tədbirdə oxunan hər bir əsərə toxunmaq olar. Yaradıcılığının yekunu kimi bu tədbir bir növ F. Kərimzadə əsərlərinin paylaşması hesab olunur.
- **Kitab müzakirəsi-** Xudafərin körpüsü” əsəri. Xudafərin körpüsünün tarixi:

Xudafərin körpüləri

15 aşırımlı körpü 2006-cı ildə.

Ölkə [Azərbaycan](#)

Şəhər [Cəbrayıl](#)

Aidiyyəti [Şəddadilər](#)

Sifarişçi [Fəzl bin Məhəmməd](#)

Tikilmə tarixi 1027

Üslubu [Azərbaycan memarlığı](#)

Uzunluğu 130 m (11 aşırımlı)
200 m (15 aşırımlı)

Eni 6 m (11 aşırımlı)
4.5 m (15 aşırımlı)

Aşırımları 11 (birinci körpü)
15 (ikinci körpü)

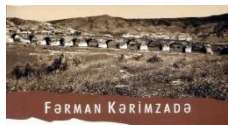
Əhəmiyyəti Dünya əhəmiyyətli

Xudafərin köpüləri

Xudafərin köpüsü — [Azərbaycanı](#) və [İranı](#) birləşdirən, Azərbaycanın [Cəbrayıl rayonunda](#) yerləşən körpüdür.

Əsər əvvəlcədən oxuculara tövsiyyə olunur. Artıq təbirdə bu əsər haqqında fikir yürütmək olar. Kitabxanaçı əsərin qısa məzmunu haqqında bilgi verdikdən sonra, əsər haqqında fikir yürüdülmə biləcək mövzular qoymalı. Və bu mövzular ətrafında müzakirə aparıla bilər:

Xudafərin
KÖRPÜSÜ

Roman [KitabYoxdu.org](#)

Məsələ:

- **Tariximizin şahidi Xudafərin körpüsü**
- **Şah İsmayıl Xətəinin bir şair, sərkərdə və dövlət xadimi kimi yetişib formalaşdığı tarixi şərait**
- **Sara Xatun müdrikliyi, xarakterinin möhkəmliyi**
- **Aləmşahbəyimin sədaqəti, namusunu hər şeydən yüksək tutması**
- **Uzun Həsən hökmdar və övlad kimi**
- **Uzun Həsənin yaratdığı dövlətin parçalanması**
- **“Dayımın hər işdə bəxti gətirsə də övladda, ələlxüsus oğlanlarda bəxti gətirmədi”- bu sözləri söyləyən və Uzun Həsənə yanan kim idi?**
- **Övladlarının arasındakı hakimiyyət davası nədən qaynaqlandı?**
- **Şeyx Heydər kim idi?**
- **Ağqoyunluların süqutunu sürətləndirən səbəb**

- **Dəyirmi masa-** Tədbirdə oxucuların F. Kərimzadə yaradıcılığına münasibəti, bir yazar kimi onu düşündürən hansı məsələlər əsərlərində ön plana çəkilmişdir, tarixi əsərlərə müraciət etməsi, tarixi qəhrəmanların əsərlərə gətirilməsi, vətənpərvərlik kimi hislər dəyirmi masa arxasında müzakirə oluna bilər.

- **Oxucu konfransı –** Tədbir keçirilərkən mövzular qoyulmalı, plan tutulmalıdır. Əvvəlcədən çıxışçılar təyin olunmalı. Və onların çıxış edəcəkləri mövzular seçilməlidir.

Aşağıda sizlərə təqdim etdiyimiz mövzular oxucu konfransında qoyula bilər:

- ✓ F. Kərimzadənin həyatı və yaradıcılığı
- ✓ Vətənpərvər yazar kimi
- ✓ Əsərlərində ilk olaraq onu düşündürən məsələ
- ✓ Tarixi romanlarda xüsusi üslub...
- ✓ Kərimzadə bir insan kimi...
- ✓ Xudafərin körpüsü” əsərinin sujet xətti
- ✓ “Çaldıran döyüşü” əsəri haqqında

Keçiriləcək tədbirlər sırasında aşağıdakı tədbirləri də keçirmək olar:

- **Maraqlı kitab həftəsi –** Yazarın əsərini oxumaq

Uşaq kitabxanalarının keçirəcəyi tədbirlər:

- **Bir kitabın tamaşası –** Kuklaların köməyi ilə yazıçı haqqında danışmaq, yaradıcılığı haqqında və kuklaların dili ilə kitab oxumağı tövsiyə etmək. Eyni zamanda daha çox tarixi əsərlərin müəllifi kimi tanınan yazıçının tarixi əsərlərinin qəhrəmanlarını da uşaqlara tanımaq.
- **Flaşmob:** Kütlə çox olan yerdə qəfil əllərdə kitablarla peyda olmaq. Bir neçə dəqiqəlik kitab oxuyub tez də məkanı tərk etmək. Digər bir halda uşaq kitabxanaları uşaqları, böyüklərlə işləyən kitabxanalar böyükləri bu tədbir formasına cəlb edə bilər. Böyüklər kitab əllərində uşaqları əhatə edir. Bir növ uşaqlar görünür. Bir anlıq geri çəkildikdə balacalar əllərində kitablarla görünür. Bu tədbirin məqsədi Fərman Kərimzadəni yazar kimi tanımaq. Və kitabxanaya oxucu cəlb etmək.
- **Açıq qapı: Bu tədbir formasında kitabxanaya** ekskursiya təşkil oluna bilər. Ekskursiyada iştirak edəcək oxuculara gün ərzində yazıçının əsərləri təqdim oluna bilər: Eyni zamanda sərgi, xülasə, informasiya saati, maraqlı insanlarla görüş keçirmək, ədibin əsərlərindən ibarət səhnə hazırlamaq olar, həmçinin viderolik təqdim oluna bilər. Oxuculara “Axırıncı aşırım” filmi də təqdim etmək olar.

Sual cavab gecəsi:

Sual: Tarixi romanları hansıdır?

Cavab: "Xudafərin körpüsü", "Çaldıran döyüşü", "Təbriz namusu", "Qoca qartalın ölümü"

Sual: Sonuncu romanı hansıdır?

Cavab: "Qoca qartalın ölümü"

Sual: F. Kərimzadənin hansı əsəri ekranlara film şəklində gəldi?

Cavab: "Qarlı aşırım" romanı əsasında rejissor Kamil Rüstəmbəyovun 1971-ci ildə elə yazıçının öz ssenarisi əsasında ekranlaşdırdığı "Axırncı aşırım" filmidir.

Sual: Fərman Kərimzadənin hansı əsərləri əsasında qısametrajlı film çəkilmişdir?

Cavab: Yazıçının "Toy toğlusu" hekayəsi əsasında qısametrajlı "Zıncırov", bir novellası əsasında "Mənim arvadım, mənim uşaqlarım" filmi çəkilmişdir.

Sual: Yazıçının hansı bayatısını bilirsiniz?

Cavab: Vedinin yanı dağlar,

Ürəyi, canı dağlar,

Burda bir el var idi,

Siz deyın, hanı, dağlar?!

Bu bayatının müəllifi gözəl tarixi romanların müəllifi yazıçı Fərman Kərimzadədir.

Sual: Fərman Kərimzadə ədəbiyyata hansı hekayəsi ilə gəlmişdir?

Cavab: Yazıçı ədəbiyyata iki səhifəlik "41 nömrəli ayaqqabı" hekayəsi ilə gəlmişdir.

Kitabxanalarda:

- "Kərimzadə bir insan kimi"
- "Aşırımın o üzündəki həqiqət»
- "Bəxtinə yazılan acılar"
- Çəhrayı rəngə gedən yol...və digər adlarda ədəbi-bədii gecə keçirmək olar.

Sizlərə "**Çəhrayı rəngə gedən yol**" adlı ədəbi-bədii gecənin ssenarisini təqdim edirik.

Ssenari

Səhnədə Fərman Kərimzadənin şəkli asılır. Onun haqqında videorolik gedir. Videorolik bitdikdən sonra səhnəyə aparıcılar daxil olur. Fərman Kərimzadə haqqında fikir səslənir.

"Bütün ağı, insanlığı, mənəvi gözəlliyi ilə Allah onu xoşbəxt yaratmışdı. Amma bu xoşbəxtliyin içində kənardan heç kəsin görmədiyi, duymadığı bir dərd vardı..."

I Ap: Bu sözləri Sabir Rüstəmhanlı "Salam, Fərman" memuarında yazır: "

II Ap: Vedinin yanı dağlar,

Ürəyi, canı dağlar,

Burda bir el var idi,

Siz deyın, hanı, dağlar?

I Ap: Fərman Kərimzadə maraqlı yazıçı olduğu kimi, həyatda da özünəməxsus insan idi. Çox az adam bilir ki, bu bayatının müəllifi Fərman Kərimzadədir. O, yazıçı olmamışdan əvvəl rəssam

idi. Şair Musa Yaqubun təbirincə desək, "Fərman rəssam təfəkkürü, şair zərifliyi ilə nəsrimizə bir şirinlik gətirdi".

II Ap: O illərdə Fərman Kərimzadə Vedibasarin sözə qarışıb qələmlə döyüşən sərkərdəsi, başındakı tüstü-dumanı ilə elə bil Ağrı dağının özü idi. Vedinin adı çəkilən kimi gözündə yaş gilələnir, dilindənsə ürəkləri titrədən bayatı qopurdu.

I Ap: Doğrudan da, Fərman Kərimzadənin ədəbi taleyi ilə şəxsi taleyi arasında qəribə bir oxşarlıq vardı. Əsrlər boyu xalqının başına gələn dərdlər, faciələr, bəlalar onun da taleyindən yan keçmədi. XX əsrdə ən faciəli tarixini yaşayan Vədi və vedililər dəfələrlə məkrli erməni siyasətinin qurbanı olub, deportasiyaya məruz qaldı. 1948-ci ildə başlanan deportasiyada onun da nəslı, el-obası sürgünlərə, səs-küysüz soyqırımlara düşər oldu. Fərman Kərimzadə də bu taleyi yaşadı.

Ap: Ancaq illər keçsə də Vedini unuda bilmədi. Ağrı dağının ağırlarını üreyində daşdı. 1988-1989-cu illərdə Vedinin qara günləri yenidən başladı. Bu dəfə dərd batmanla gəldi. Bu dəfə Vedidə bir nəfər də azərbaycanlı qalmadı.

Ap: Fərman Kərimzadə Vətəninı sevirdi. Bu özgə bir sevgi idi. Bəlkə ona görə də xalqının başına gələn fəlakətlərin kökünü keçmişdə axtarırdı.

Ap: Sənətkar Böyük Vətən müharibəsinin kədərli təəssüratı ilə böyümüş, bu təəssüratın doğurduğu düşüncələrlə ədəbiyyata gəlib, yaddaşımıza çökmüş hisi, pası, unutqanlıq qalıqlarını bir kənara atıb əsl ədəbiyyat nümunələri yaratdı.

Ap: Yazıçının "Xudafərin körpüsü", "Çaldıran döyüşü" kimi tarixi romanları Azərbaycan ədəbiyyatında dərin iz qoyan əsərlərdən idi.

Səhnə -Xudafərin körpüsü" əsərindən bir hissə aktyorların ifasında təqdim olunur.

Səhnə arxasından səslənir:

- Ana, Savalanın zirvəsinə çıxsan hara görünər?
- Sən ora çıxıb bilməzsən, oğlum. Çox ucadı.
- De görüm hara görünər?
- Haranı görmək istəyirsən, oğlum?
- Bu yanda Təbrizi, o yanda Dəmir qapı Dərbəndi

Səhnədə "Xudafərin körpüsü" əsərindən bir səhnəcik:

İsmayıl aramla, aydın, inamlı səsle oxumağa başladı:

Yer yox ikən, göy yox ikən, ta əzəldən var idim,

Gövhərin yekdanəsindən irəli pərgar idim.

Gövhəri ab eylədim, tutdu cahanı sərbəsər,

Yeri-göyü, ərşi-kürşü yaradan Səttar idim.

Gah Hüseyinlə belə pustumu soydu qazilər,

Gah o Mənsur donuna girdim, “ənəlhəqdar” idim

Girdim Adəm cisminə, kimsənə bilməz sirrimi,
Mən bu beytullah içində ta əzəldən var idim.

On səkkiz min aləmə mən gərmiş ilə gəlmişəm,
Ol səbəbdən haqq ilə sirdar idim, sərdar idim.

Dünyasından mən onun sirrin bilirdim, ol mənim,
Dəryanın altındakı sac qızdıran əngar idim.

Mən Xətaiəm haqqı haqq tanımışam bigüman,
Onun üçün ol yaratdı, mən ona dərgar idim.

– İndi bildiniz mən kiməm?

Otağa elə heyretli bir sükut çökmüşdü ki, İsmayılı ta körpəlikdən tanıyan Lələnin də dili-dodağı qurumuşdu. “Yox, bu tanıdığımız İsmayıl deyil. Allah elə bil onu dəyişib. Bu ilahi bir varlıqdı. Bəlkə də onu göydən mələklər göndərib”.

Mirzə Əli qollarını göyə qaldırdı və elə bil o qollar bir az da uzandı və sanki o qollar baca olsa, o bacadan çölə çıxacaqdı.

– Ey ilahi, sənin kərəminə min şükür. Məni bu gün, bu dünyada da cənnətə çatdırdın, daha o dünyamdan bədgüman deyiləm. Biz bilirdik ki, sənin kərəmətinlə zamananın sahibi gələcək. Nə vaxt gələcək, necə gələcək, hara gələcək, bilmirdik. Onu mənim məmləkətimə, mənim evimə göndərib bu fəqir bəndəni şərəfətli etdiyinə görə qulunam, qulunam, qulunam, qulunam. – O salavat çevirdi, nəse oxudu, diz üstə sürünüb İsmayılın ətəyindən öpdü. O, ətəyi gözlərinin üstünə qoydu. Sonra üzünü heyrətdən özünü itirənlərə tutub dedi:

– Nə xoşbəxt adamlarsınız. Bu gül camallı şəxs zamanın sahibidi, bizim gözlərimiz qabağında zühur elədi. Qalibiyyət sizindi. Bu müqəddəs şəxsin yolunda qan tökmək, candan keçmək ən böyük savab və xoşbəxtlikdir.

O, bir daha İsmayılın ətəyindən öpdü.

– Canım sənə fəda olsun. Kaş mən də cavan olaydım, silah götürüb qoşulaydım sənin müridlərinə.

Dədə bəy də, Bayram bəy və Rüstəm bəy qaramanlılar da, Xulafa bəy, Qara Piri bəy də, Lələ də ona səcdəyə başladılar.

İsmayıl onların səcdəsinin sonunu gözləyib üzünü Mirzə Əliyə tutdu:

– İndi mənim dediklərimə şərik olursanmı?

– Sənə şəkk gətirən kafirdi. Sən hələ uşaq olanda mən səni gizlətmək üçün Qur’ani-şərifə and içməli oldum. Bilirdim ki, böyük günaha batıram. Amma qəlbimdə bir səs qalxmışdı ki, sən and iç, Qur’ana əl bas, bu günah deyil, savabdı. O vaxt Allahın müqəddəs kəlamı sənin köməyində dayandı. Demək dünya elə belə deyilmiş. Dünyaya zamanın sahibi gələcəkmiş.

İsmayıl keçib yerində oturanda onların hamısı aşağı tərəfə keçdilər və gözlərini onun dodaqlarına dikdilər. İsmayıl da məmnun-məmnun qızılbaş ağsaqqallarına baxdı. Vəziyyətin belə dəyişməyi onun keyfini durultdu və inandı ki, doğrudan da zamana sahiblik edə biləcək və onun qarşısında heç kim dayana bilməyəcək.

Ap: Fərman Kərimzadə tarixin çox ağır hadisələrinə şahid olmuşdu. 1948-ci ildə başlanan deportasiyada onun da nəslı, el-obası sürgünlərə, səs-küysüz soyqırımlara düçar olmuşdu. Zaman keçib getse də, doğma Vedi yaddaşında silinməz izlər qoymuşdu. 1988-1989-cu illərdə ana yurdunun acı günləri yazıçını sarsıtdı. Bütünlükdə Azərbaycan türklərinin deportasiya olunduğu il, bəlkə də, həyatının ən ağır ili idi...

Ap: F.Kərimzadə ixtisasına görə rəssam idi. O, maddi-mədəniyyət abidələrinin qorunub-öyrənilməsində əməyini əsirgəməmiş, ölkəmizin müxtəlif yerlərindən topladığı sənət nümunələri, qədim əşyalar, silah və alət növləri yazıçıya tarixi qəhrəmanların həyatını, məişətini, mübarizəsini canlandırmaqda kömək etmişdir. Yazıçı təsvir etdiyi hadisələrin baş verdiyi əraziləri qarış-qarış gəzmiş, qəhrəmanlarının yeri-yurdu ilə maraqlanmışdır. Abbasqulu bəy Şadlinskiyin ev muzeyinin açılmasında, Şadlinski ilə bağlı sənədlərin toplanmasında yaxından iştirakına görə (Şadlinskiyin 100 illiyi günlərində) Naxçıvan MSSR Mədəniyyət Nazirliyinin Fəxri Fərmanı ilə mükafatlandırılması da bununla bağlıdır.

Yeganə Kərimzadə qızının xatirələrindən: səhnədə səslənir

Ap: Ap: Qızı onun xarakterini belə təsvir edirdi:

“Əsil kişi idi. O, mənim üçün etalon idi. Uşaqlara ömründə kəm baxmazdı, vurmazdı. Acı söz işlətməzdi. O, ayağa dururdusa, biz heç vaxt oturmazdıq. Atam bizimlə dost kimi idi. Gecə saat üçdə hamını yuxudan oyadardı ki, yazını bitirdim, gəlin sizin üçün oxuyum. Gözümüzü ovmadan ona qulaq asardıq. “Axırncı aşırım” filmi götürün. Orada bir dənə artıq söz görmərsiniz. Sözlərin ağırlığı var. Kişi sözüdür.”

Ap: Bu həmin məşhur filmi ki, müəllifin 26 yaşında yazdığı “Qarlı aşırım” əsəri əsasında ekran həyatı tapmışdı. Rejissor Kamil Rüstəmbəyov 1971-ci ildə elə yazıçının öz ssenarisi əsasında Azərbaycan kinosunun şah əsərlərindən birini yaratmışdı.

Ap: F.Kərimzadənin əsərləri kino sənəti üçün zəngin material verir. İlk romanı əsasında çəkilmiş “Axırncı aşırım” filmi Azərbaycanfilmmin uğurlarından sayılır.

İllər keçdi, ilğim dağıldı, ədəbiyyatımızda və kinomuzda “Qarlı aşırım” (“Axırncı aşırım”) qaldı...

Viderolik. F. Kərimzadə haqqında ailəsinin xatirələri

Ap: Fərman Kərimzadə həyatı ədəbiyyata gətirdiyindən yaradıcılığında obrazlar qalereyası da olduqca real və zəngindir. Ziddiyyətli, koloritli obrazlar, min illərin o üzündəki tarixi məqamlar və yaşantılar, xalqın milli və mənəvi yüksəlişi, uğurlar və məğlubiyyətlər, şərlə xeyrin amansız mübarizəsi və bütün bunların fonunda yazıçı şəxsiyyəti. O, sənətkar kimi də, şəxsiyyət kimi də vaxtdan ucada dayanmağı bacardı.

Ap: Yazıçının «Toy toğlusu» hekayəsi əsasında qısametrajlı «Zıncırov», bir novellası əsasında «Mənim arvadım, mənim uşaqlarım» filmi çəkilmişdir.

Ap: Ədəbiyyata iki səhifəlik “41 nömrəli ayaqqabı” hekayəsi ilə gəlmiş, sonra böyük tarixi hadisələri qələmə alaraq gözəl romanlar müəllifi kimi tanınmışdı görkəmli yazıçı. Hərdən adama elə gəlir ki, o, dünyaya göz açdığı 1937-ci ilin tarixi yaddaşıyla ömrünün sonuna kimi yol gəlib. Onun hər uğurlu əsərinin əsasında Azərbaycanın tarixi həqiqətləri, qəhrəmanlıq səhifələri dayanırdı.

Ap: Deyirlər, Fərman Kərimzadə bahar çağı çiçəkləyən şaftalı ağacını çox sevərdi. Bəlkə ona görə ki, çiçəkləyən şaftalı ağacı insanın çəhrayı arzularına bənzəyir. O, ömrü boyu ağılı-qaralı dünyadan çəhrayı rəngə doğru can atdı. Arzuları, əməlləri, istəkləri şaftalı ağacının çiçəkləri kimi işıq saçdı.

Ap: Bir də onu deyirlər ki, Fərman Kərimzadə haqqını sağlığında almayan, layiqincə qiymətləndirilməyən sənətkar taleyi yaşadı. Əslində yazıçı heç vaxt sənəti müqabilində təmənna güdmədi. Meyarlar dəyişsə də, o öz zirvəsində necə varsa, eləcə də əzəmətli qaldı.

Ap: Fərman Kərimzadə sözün əsl mənasında bir vətənpərvər idi. 80-ci illərdə sovetlərə qarşı xalq hərəkatı başlananda, mübariz universitet tələbələri arasında adı ən çox məşhur olan şəxslərdən biri idi. Təsadüfi deyil ki, Azərbaycan sevdalısı Xudu Məmmədov kimi onun da qəlbi haqsızlıqlara, ağırlıqlara dayanıb bilmədi.

Ap: Baharda dünyaya gələn sənətkar elə baharda da - 1989-cu il mayın 17-də dünyasını dəyişdi. Bizə qalan isə əsərləri və Azərbaycan kinosunun şah əsrlərindən biri olan "Axırıncı aşırım" kimi dəyərli filmi oldu. Fərman Kərimzadə ömrün aşırımlarını aşma bilməsə də, tarixin aşırımlarını aşacaq və ədəbiyyatımızda özünəməxsus, təkrarsız Fərman Kərimzadə kimi qalacaq. **O**, sənətkar kimi də, şəxsiyyət kimi də vaxtdan ucada dayanıb və bu hər zaman belə olacaq.

Ap:“Ağlı, mənəvi saflığı ilə Tanrı onu xoşbəxt yaratmışdı. Ancaq onun içində gözə görünməyən, duyulmayan yurd həsrəti vardı. Fərmanı Binəqədi yamaclığında, üzü yola səmt dəfn etdik. Həmin yol sonralar onun dostlarının həyat rəmzinə çevrildi. O, ləyaqətli yol yoldaşı, yol adamıydı. Həmişə bu yoldan keçəndə üzümü məzarlar arasında dostumun baş daşına tutub deyirəm: “Salam, Fərman, əziz dost, unudulmaz ziyalı” (S.Rüstəmxanlı).

Tədbir “Axırıncı aşırım” filminin nümayişi ilə yekunlaşır.

Ədəbiyyat siyahısı:

google.az

1.Ədəbi proses.-82.B, 1987. C 2014

2.Kazımov Q. Seçilmiş əsərləri. C.4. s.104

3. Hüseynov A. Sənət meyarı. S. 297.

4. Azərbaycan ordusu -2001-9 yanvar

5.Kazımadə F. Seçilmiş əsərləri, 5 cildə, 1-ci cild, Xudafərin körpüsü(roman), B.,”Ağrıdağ,
2002, 390 s.